

d politisk handlingsrom bryte sammen, skriver **Marianne Takle.**

stepunktet

Original illustrasjon : bilde av angela Merkel. copyright Scanpix

for ulike ideologier og religioner. Under den kalde krigen var dette underordnet konflikten mellom de to supermaktene. Spesielt etter den russiske tilbaketrekningen i 1994 fikk den geografiske beliggenheten ny betydning. Tysklands grenser mot øst utgjorde da grensene mellom stabilitet og ustabilitet, og mellom rik og fattig. Helt fram til Natos første utvidelse i 1999 og EUs utvidelse østover i 2004, var den tyske østgrensen også grensen for medlemskap i stabile internasjonale organisasjoner. Tyskland hadde sterk interesse i å utvide både EU og Nato. Utvidelsene skulle sørge for en vestliggjøring av landets naboer i øst.

Det gjenforente Tysklands nye størrelse, formelle suverenitet og sentrale posisjon i Europas sentrum kunne øke naboenes uro over å ha fått en ny kjempe midt i Europa. Tidlig på 1990-tallet var det viktig for tyske politikere å berolige naboene. Det gjaldt å demonstrere at tysk politikk var preget av kontinuitet. Landet hadde ingen stormaktsambisjoner, og ønsket ikke å handle på egen hånd. Tyskland forfulgte sine nasjonale interesser og utøvte sin økende politiske makt ved å kanalisere dem gjennom integrasjon i EU og samarbeid i Nato. På denne måten ønsket tyskerne å forsikre omgivelsene om at de var en forutsigbar partner. Den klassiske maktbalansen mellom europeiske stater skulle erstattes av overnasjonal integrasjon, styrt gjennom felles lover. Integrasjon i EU er den tyske strategien for å løse det tyske spørsmål i dag.

Ønsket om å bli integrert i et handlekraftig EU var avgjørende for Maastricht-traktaten, hvor grunnlaget for det europeiske valutasamarbeidet ble lagt. Stabilitetspakten, som skulle tvinge landene til budsjett-disiplin, var en tysk idé. Nå viser det seg at ingen har klart å holde seg innenfor de økonomiske begrensningene.

Det er en skjebnens ironi at krisen i euroområdet dukket opp rett før 20-års jubileet for gjenforeningen. Forbundskansler Merkel sier åpent at finanskrisen og problemene med euroen truer det europeiske samarbeidet. Hvis eurosamarbeidet ryker, kan den overnasjonale strukturen som har gitt det gjenforente Tyskland politisk handlingsrom bryte sammen. Det er ikke det minste underlig at de andre EU-landene sender regningen til den tyske kansleren. Men det bør heller ikke overraske noen at hun skjærer grimaser når hun betaler.

Marianne Takle

spesielt viktig.

Først i forbindelse med gjenforeningen ble Tyskland formelt anerkjent som en suveren stat. De to tyske statene var riktignok anerkjent som suverene stater i 1954, men de var fortsatt underlagt en rekke restriksjoner, og anerkjennelsen gjaldt ikke et framtidig samlet Tyskland. De vestlige allierte forbeholdt seg retten til kontroll over Berlin og en eventuell tysk samling, samtidig som de beholdt militære styrker på tysk jord. Den tyske samlingen ble derfor gjennomført som en avtale mellom de to tyske statene og de fire tidligere okkupasjonsmaktene, den såkalte 2+4-avtalen.

Seiersmaktene hadde bare anerkjent de tyske grensene i øst så lenge Tyskland var delt. Samlingen førte til at grensene mellom Tyskland og Polen måtte

anerkjennes på ny. Da denne grensen ble trukket opp etter krigen, ble tidligere tyske områder polske. Dette var områder som hadde stor historisk betydning for Tyskland. Grensene ble ikke internasjonalt bindende før en felles avtale mellom Tyskland og Polen var signert i november 1990. Den ble ratifisert i den tyske Forbundsdagen så sent som i oktober 1991.

Gjenforeningen løste den indre organiseringen av den tyske nasjonalstaten. Samtidig provoserte den fram spørsmålet om hvilken rolle det samlede Tyskland skulle spille i Europa.

Den kalde krigen hadde gjort Tyskland «Europafähig». Begge de tyske statene var innlemmet i allianser som regulerte deres utenriks- og sikkerhetspolitikk. Etter gjenforeningen forlot rundt

650.000 utenlandske soldater tysk territorium. Da den siste russiske soldat forlot tysk jord i august 1994, skrev den liberale ukeavisen Die Zeit at først nå var annen verdenskrig over.

Med gjenforeningen økte den føderale republikkens territorium med rundt 100.000 km² og rundt 15 millioner mennesker. Dermed ble Tyskland mye større enn alle andre land i Europa, bortsett fra Russland. Landet er åtte ganger så stort som Tsjekkia, dobbelt så stort som Polen, og 1,3 ganger Frankrike og Storbritannia. Dette påvirker stemmevekt og innflytelse i EU.

Tysklands klassiske posisjon midt i Europa, «die deutsche Mittellage» fikk også ny betydning. Plasseringen midt på det europeiske kontinentet har gjort Tyskland til et transittland mellom regioner, og et møtested

TRUET: Slik tyskernes forbundskansler Angela Merkel ser det, vil et sammenbrudd i euroen føre til at EU bryter sammen, og da bryter også ideen om europeisk samling sammen, skriver Marianne Takle.

FOTO: AFP/SCANPIX